

світу. Ікона, як жива присутність та надія на спасіння, великою мірою залишається загадкою для сучасності.

Хто хотів би просто охарактеризувати сучасність, міг би почати ось із чого - вперте, повсюдне, прискіпливе та невтомне ідолопоклонство, яке організує, сплановує та множить до нескінченності одне й те саме відхилення; фабрика образів, які вирують всюди, в кожну хвилину, щоб, зачаровуючи, захоплювати чи присипляти, також щоб контролювати та маніпулювати не лише мріями й бажаннями, а й планами та волею. Коротше кажучи, це імперія, центр якої всюди, а межі немає ніде, в ній сама відмінність між видимим і невидимим споживається технологією. Це імперія, в якій можна побачити все, починаючи з того, чого не може побачити жодне око - від появи з яйця метелика капуста на листочку настурції до кристалів карбонату кальцію у чайнику з накипом. Це імперія, у якій може демонтуватися все, починаючи з того, на чому не повинен зупинятися жоден погляд: нерухомий світ пошматованих тіл, знівченої плоті, де проходять інформаційні операції, нескінченний потік смертей та агоній, катастроф та різанини, особистих нещастя та суспільних невдач, світ, у якому панує комерція подробиць та споживання знаків - The United Colors of Benetton - (Сполучені кольори Бенетона).

Це імперія, у якій шляхом дивного перевороту те, що показувати було заборонено, стає політично продуктивним, як тільки його відкривають: треба діяти, "щоб не бачити більше нічого подібного"; робити щось, щоб не бачити цього. Ось тут і народжуються великі рішення. Якщо правда, що перше ім'я свідомості - це сумнів, то сьогодні, щоб дати реальності моральну оцінку, досить перетворити її на образ, винайти максимум та братися до справи. Це навіть не означає "бути свідомим", тобто пробуджуватися для свідомості через сумнів чи докори сумління. Щоб послабити тиск реальності треба просто уявити, позичити, вписати, показати, створити образ.

У такій "актуалізуючій" перспективі історик філософії Ален де Лібера підкреслює значимість книги Марі-Жозе Монзен у статті "Бачити невидиме" (Critique, червень 1996).

Світлана Желдак

Jünger, Ernst. Die Schere. - 3 Aufl. - Stuttgart: Klett-Cotta. - 1990. - 186 S.

Ернст Юнгер, який нещодавно відсвяткував своє сторіччя (!), належить до найсвоєрідніших постатей світової літератури — і не лише за своєю "метрикою" (він у цій літературі — останній свідок

і учасник першої світової). Впродовж усього цього століття Юнгер у своїй белетристиці та есеїстиці, відповідно до останніх інтуїцій та інтенцій німецького романтизму, прагнув віднайти зміст і морфологію "живого" — віднайти у добу, коли це "живе" у безлічі страшних "жанрів" поменшувалося і просто нишилося. Юнгера незрідка звинувачували у симпатіях до правого і лівого тоталітаризмів, однак він, із його аристократично-консервативними уподобаннями, завбачливо тримався від того й другого осторонь, зосереджуючись водночас на проблемі: яким чином "живе" має розташуватися-уціліти біля "нульового меридіана", що його наскрізну присутність у просторі новітньої історії, за Гайдеггером, відчув саме Юнгер? Що ж, Європа — ХХ нібито вже подолала тоталітаризм, але остання книга сторічного письменника зосереджує увагу вже на суто онтологічних "ножицях" (звідси, власне, її назва) між "живим" і неживим. Юнгерівська книга вдивляється у ту межу як визначальну для морфологічної будови культури, як спосіб її існування біля "часової стіни" (назва іншого твору письменника). Необхідна дискретність людського життя, яке тільки вві сні, у художницьких та релігійних екстазах, проривається у безконечність, у над-часся і так само необхідно віднаходить свій точний естетичний еквівалент — у вигляді фрагментів, що з них складається ця книга (числом 284). Двісті вісімдесят чотири спостереження над одвічним змаганням людини зі смертю — змаганням у всіх можливих формах культури. За своїм жанром юнгерівські фрагменти — то і продовження, і водночас завершення "Критичних фрагментів" (1797) Фрідріха Шлегеля та "Фрагментів" (1798) братів Шлегелів, Новаліса та Шлайермахера.

Отож Юнгерова книга — то ніби, у термінах тих же братів Шлегелів, остання "фестивальність" німецького романтизму: він виникає у 1790-х, а в 1990-х маніфестує-демонструє свою довготривалість в особі сторічного митця — останнього німецького романтика. Ця книга — добра кода колосального германського феномена, маленьке літературне свято його двохсотріччя. З роси Вам та з води, пане Юнгер.

В. С.

Russies. *Mélanges offerts a Georges Nivat pour son soixantieme anniversaire. Rassembles par Aminadav Dykman et Jean-Philippe Jaccard. Realisation: Daniel Doubrovkine. L'Age d'Homme. — 1995.*

Збірник надзвичайно авторитетного видавництва присвячений надзвичайно авторитетному славістові Жоржу Ніва, професорові Женевського університету й кураторові університету "Кієво-